

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА КРЕДИТ - МОДУЛ ТИЗИМИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР

Абдуганиева Гулрух Мансур кизи

Ўзбекистон Миллий университети ижтимоий фанлар факультети 2-курс талабаси

В.Р.Топилдиев

ю.ф.д., профессор

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6677714>

Аннотация. Муаллиф мазкур мақолада республикаимиз олий таълим муассасаларининг ўқув жараёнини босқичма-босқич кредит-модуль тизимига ўтказиш механизмларини ишлаб чиқиш ва уларни янада такомиллаштириш борасида кредит - модуль тизимини амалга ошириш учун профессор-ўқитувчиларга биринчи навбатдаги мажбуриятларини тахлил этган.

Калит сўзлар: кредит - модуль, индивидуал таълим траекторияси, ўқиш юкламаси, ўқиш натижаси, мустақил таълим, талабага йўналтирган таълим, таълимда шаффофлик, таълимда мослашувчанлик, талабалар мобиллиги.

НЕКОТОРЫЕ КОММЕНТАРИИ О ВВЕДЕНИИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ В ВУЗАХ

Аннотация. В данной статье автор анализирует приоритеты высших учебных заведений страны по разработке механизмов поэтапного перехода образовательного процесса на кредитно-модульную систему и внедрения кредитно-модульной системы.

Ключевые слова: кредит-модуль, индивидуальная траектория обучения, читательская нагрузка, результат обучения, самостоятельное обучение, личностно-ориентированное обучение, прозрачность обучения, гибкость обучения, студенческая мобильность.

SOME COMMENTS ON THE INTRODUCTION OF CREDIT-MODULE SYSTEM IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. In this article, the author analyzes the priorities of higher education institutions of the country for the development of mechanisms for the gradual transition of the educational process to the credit-module system and the implementation of the credit-module system.

Keywords: credit-module, individual learning trajectory, reading load, learning outcome, independent learning, student-centered learning, transparency in education, flexibility in learning, student mobility.

КИРИШ

Маълумки, бугунги кунда Республикаимиз таълим тизими ва ундаги ўқитиш жараёнларини такомиллаштириш мақсадида ривожланган давлатларнинг таълим соҳасидаги ислохотлари тахлил қилиниб, шунга кўра таълим тизимини модернизациялаш унинг мақсад ва вазифаларини амалга ошириш ишларига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Дунё таълими олдига турган глобал вазифаларнинг ҳал қилинишида ечимини кутаётган муаммолар олий таълим тизимининг тахлили, вазифалари, мақсадларини ўрганиш ва керакли тавсиялар яратишга йўналтирилган бўлиб, таълим соҳаси билан шуғулланувчи барча таълим ташкилотларининг ҳозирги кундаги асосий вазифалари таълимни ташкил этиш, унинг сифатини юқори даражага кўтариш, таълимни

рақамлаштириш, бошқариш, молиялаштириш, таълим муассасаларининг моддий-техник базасини ривожлантириш каби масалаларнинг ҳал қилинишига қаратилган. Айнан шу муаммолар республикамиз таълим тизимида ҳам мавжуддир.

Мустақиллик йилларида иқтисодиётнинг, ижтимоий ҳаётнинг реал талабларидан келиб чиққан ҳолда, юртимизда олий таълим тизимини модернизация қилиш, унга ўқитишнинг замонавий шакл ва технологияларини жорий этиш, мутахассислар тайёрлаш бўйича ихтисослик йўналишларини такомиллаштириш борасида катта ишлар қилинди.

ТАДҚИҚОТ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сон ҳамда “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида” 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сон фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг “Олий таълим муассасаларида таълим жараёнини ташкил этиш билан боғлиқ тизимни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 824-сон қарорида олий таълим муассасаларининг ўқув режаларини кредит-модуль тизимига ўтказиш механизмларини ишлаб чиқиш ва уларни босқичма-босқич мазкур тизимга ўтказиш; индивидуал таълим траекторияларига асосланган, талабаларда креатив фикрлаш, амалий кўникмаларни шакллантиришга қаратилган ўқув режалар ишлаб чиқиш орқали талабалар қизиқишлари ҳамда кадрлар буюртмачилари эҳтиёжларига мувофиқ таълим дастурларини шакллантириш, уларни тасдиқлаш бўйича олий таълим муассасаларига босқичма-босқич академик мустақиллик бериш;

мустақил таълим соатлари улушини ошириш, талабаларда мустақил таълим олиш, танқидий ва ижодий фикрлаш, тизимли таҳлил қилиш, тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш, ўқув жараёнида компетенцияларни кучайтиришга қаратилган методика ва технологияларни жорий этиш, ўқув жараёнини амалий кўникмаларни шакллантиришга йўналтириш, бу борада ўқув жараёнига халқаро таълим стандартларига асосланган илғор педагогик технологиялар, ўқув дастурлари ва ўқув-услубий материалларни кенг жорий этиш;

талабалар билимини баҳолаш тизими технологияларини такомиллаштириб бориш ва холисоналигини таъминлаш, жумладан баҳолашнинг талабалар билан бевосита алоқасиз шакллари ривожлантириб бориш;

фанларни ўзлаштиришда талабалар орасида соғлом рақобатни ривожлантириш механизмларини ишлаб чиқиш ва бошқа вазифалар белгилаб берилган.

2021 йил 16 июнь куни олий таълим тизимидаги устувор вазифаларга бағишланган Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигидаги видеоселектор йиғилиши Ёшларни билим ва малакали этиб тарбиялаш, жаҳон тараққиётига мос мутахассислар тайёрлаш мақсадида таълим тизими изчил ривожлантириш, Олий таълим соҳасидаги дастлабки ислохотлар, аввало, қамровни ошириш, институт ва университетларнинг молиявий ҳолатини яхшилаш, профессор-ўқитувчиларни моддий қўллаб қувватлашга бағишланди. Жумладан, охириги 3 йилда олий таълим муассасалари

сони 65 тадан 117 тага етганлиги, қабул ўринлари 66 мингтадан 181 мингтага оширилганлиги. Уларнинг моддий-техник базаси мустақамланаётганлиги, хорижий мамлакатлар билан қўшма таълим дастурлари доирасида 64 та янги касб бўйича мутахассислар тайёрлаш йўлга қўйилганлиги, профессорўқитувчиларнинг маоши ўртача 3,5 бараварга оширилганлиги таъкидлаб ўтилди. Мухтарам Президентимиз таъкидлаганидек, ҳали сифат борасида ўзгаришлар сезилмаяпти. Таълим сифатини яхшилаш, ўқув ишларини бозор эҳтиёжларидан келиб чиқиб ташкил этиш масаласи Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ректорларнинг эътиборидан четда қолиб кетмоқда. Масалан, бугунги кундаги 815 та йўналишнинг 55 фоизи меҳнат бозори талабларига жавоб бермайди. Олий таълим муассасалари 2 мингга яқин фанлар бўйича дарсликлар билан таъминланмаган, ўқув дастурлари бундан 40 йил олдинги фан ва йўналишлар асосида тузилган. Бундан ташқари, тизимда коррупция ҳолатлари жуда кўп.

Шу боис, йиғилишда давлатимиз раҳбари Ш.М.Мирзиёев соҳадаги қуйидаги 4 та устувор вазифани кўрсатиб ўтди:

биринчиси – олий таълим муассасалари бошқарув кенгашларининг ролини ошириш ва кафедралар ваколатларини кенгайтириш.

иккинчиси – ўқув жараёнини бозор талабларига мослаштириб, ишлаб чиқариш билан узвийлигини таъминлаш ва талабанинг ўз устида ишлаши учун муҳит яратиш.

учинчиси – олий таълим муассасаларининг илмий салоҳиятини ошириш, илм-фан ва инновацияни ривожлантириш.

тўртинчиси – профессор-ўқитувчилар ва талабалар учун қоғозбозликни камайтириш, соҳани рақамлаштириш орқали бюрократия ва коррупцияни кескин қисқартириш.

Бу вазифаларни самарали бажариш учун олий таълим муассасаларига академик ва ташкилий-бошқарув бўйича мустақил қарор қабул қилиш ваколати берилиши таъкидланди.

Олий таълим йўналишлари билан замонавий эҳтиёжлар ўртасида узилиш жуда катта экани танқид қилинди. Бугунги кунда хизмат кўрсатиш соҳасида 40 мингта, саноатда 38 мингта, қурилишда 12 мингта, қишлоқ хўжалигида 10 мингта, алоқа ва ахборот технологияларида 4 мингта олий маълумот талаб этадиган бўш иш ўринлари бор. Лекин битирувчилар сон жиҳатидан ҳам, малака бўйича ҳам бу талабни қондира олмайди.

Таълим жараёни 2001 йилда тасдиқланган стандартлар асосида олиб борилмоқда. Лекин, шу даврда Таълимнинг халқаро стандартлари 2 марта янгидан қабул қилинган. Айрим ўқув дарслари замон ва бозор талабига эмас, балки профессор-ўқитувчиларга мослашган. Талабалар ўз йўналишига дахлдор бўлмаган фанлар билан ҳам шуғулланмоқда.

Шу боис, мутасаддиларга давлат таълим стандартларини халқаро стандартларга мослаштириш, барча олий таълим муассасаларида ўқув жараёнларини кредит-модул тизимига ўтказиш бўйича топшириқ берилди. Ўқитилаётган фанларни мазмунан қайта кўриб чиқиб, ортиқча такрорланишларни қисқартириш, бўшаган дарс соатлари ўрнига мутахассислик фанларни кўпайтириш ҳамда талабаларга мустақил илмий изланиш учун имконият яратиш кераклиги таъкидланди.

Хозирги вақтда дунёда таълим дастурларини амалга оширишда таълим сифати ва меъёрларининг ўлчов бирлиги бўлган кредит тизимлари тушунчасидан фойдаланилмоқда.

Мазкур тизимларни энг кўп тарқалгани АҚШ кредит тизими (USCS), Британия кредитларни тўплаш ва ўтказиш тизими (CATS), Европа кредитларни йиғиш ва тўплаш тизими (ECTS) ва Осиё Тинч океани кредит тизими (UCTS) хисобланади.

Кредит-модуль тизими таълимни янги усулда ташкил этиш жараёни бўлиб, ўқитишнинг модуль технологиялари жамламаси ва кредит ўлчови асосида баҳолаш модели хисобланади. Бугунги кунда мамлакатимиз ОТМларининг кредит-модуль тизимига ўтишда ECTS (**European Credit Transfer System**) асос қилиб олинган. Бу тизим хозирги вақтда Европанинг 48 давлатида амал қилмоқда.

Фикримизча, кредит-модуль тизимини республикаимиз таълим жараёнига тадбиқ этиш:

ривожланган давлатлар олий таълим муассасаларининг илғор тажрибалари асосида халқаро таълим стандартларини республикада жорий этиш орқали таълим сифатини ошириш;

хорижий олий таълим муассасалари билан талабалар алмашинув дастурларини кенгайтириш ҳамда дипломларни ўзаро тан олишга босқичма-босқич ўтиш;

замонавий таълим технологиялари асосида ўқув жараёнларини ташкил этиш орқали олий таълим тизимида рақобат муҳитини шакллантириш;

талабага таълим дастурини мустақил шакллантиришда мустақиллигини ошириш ва улар билимларини баҳолашнинг шаффоф тизимини яратишдан иборат.

Хўш, Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимида кредит-модуль тизимини жорий этиш қандай самара беради? У қай даражада истиқболли? Таълимнинг кредит-модуль тизими ўзи нима? У қандай ишлайди? Кредит - модуль тизими қандай шароит ва эҳтиёжлар асосида пайдо бўлган? Ушбу тизим бизга нималарни беради? Унинг амалдаги таълим тизимидан афзалликлари нимада? деган саволлар туғилади. Қуйида биз мазкур мақолада ушбу саволларга жавоб беришга ҳаракат қиламиз.

Ўз-ўзидан маълумки, Ўзбекистон Республикасининг таълим тизими динамик равишда ривожланиши ҳамда глобаллашув ва ахборотлашув жараёнига муносиб жавоб бера олиши керак. Шу сабабли зарур ахборотни мустақил излаб топадиган, унга ишлов бериб, таҳлил қила оладиган ва ундан самарали фойдаланадиган мутахассисларни шакллантиришда ўқитишнинг кредит тизимини кенг татбиқ этиш лозим.

Талаба олий таълим муассасасига ўқишга кирганидан сўнг у ерда айнан қайси фанларни ўрганишни қисман бўлсада ўзи танлаши мумкинлигини ҳеч тасаввур қилганмисиз? Ёки ҳар бир ўқитувчи семестр бошида талабаларга ўз фани бўйича ёзма дастур “syllabus” тақдим этиб, унда ушбу фан нималар ҳақида эканлиги, унинг талабанинг мутахассис бўлиб шаклланишидаги роли, ўрганиладиган мавзулар рўйхати, талабалар фойдаланадиган адабиётлар рўйхати, баҳолаш мезонлари ҳақида батафсил тушунтириб, шундан кейингина дарсларини бошлашини-чи?

Кредит-модуль тизими авваламбор, мамлакатимиз олий таълим тизимига таълимнинг амалдагидан кўра анча мукамал, замонавий лекин ҳамма учун тушунарли бўлган ўлчов бирлигини олиб киради. Унга кўра ОТМ ўқув дастурлари муайян ўқиш

натижаларини кўзловчи турли фан ва модулларга бўлинади. Ҳар бир фан ёки модуль эса ундаги ўқиш юкламаси миқдорига қараб муайян миқдордаги кредитларда акс этади.

Кредитлар шунчаки рақамлар эмас. Ҳар бир кредит талаба бажариши керак бўлган маълум миқдордаги ўқиш юкламасини ва талаба бунинг натижасида муайян ўқиш натижаларига эришганлигини билдиради. Яъни, ECTS кредит-модуль тизими таркиби икки зарурий элементдан иборат:

- а) ўқиш юкламалари
- б) ўқиш натижалари.

Талаба шу элементларни бажаргандагина тегишли фан бўйича белгиланган миқдордаги кредитларни қўлга киритиши мумкин.

Кредит - олий таълимнинг муайян босқичида таълим (бакалавр, магистр) даражасини қўлга киритиш мақсадида талаба томонидан мунтазам равишда тўплаб бориладиган рамзий ўлчов бирлиги. Бу бирлик талаба маълум миқдордаги ўқиш юкламасини бажарганлиги ва муайян ўқиш натижаларини муваффақиятли тарзда эгаллаганлигини англатади.

Кредит-модуль тизимининг асосий мазмуни:

- 1)Талабага йўналтирган таълимни ташкил этиш (student-centered education);
- 2) Таълимда шаффофликка эришиш (transparent education);
- 3)Таълимда мослашувчанликни кучайтириши (improving flexibility);
- 4) Талабалар мобиллигини кучайтириш (improving student mobility) каби тамойилларига асосланади.

Хорижлик ҳамкасбларимиз айни кундаги давлат таълим стандартимизни «рахбарлик қилувчи» стандарт деб номлашади. Бу эса таълим мазмуни ишлаб чиқариш ва илм-фандаги замонавий тараққиёт туфайли юзага келаётган тезкор ўзгаришлар билан баробар қадам ташлай олмаётганини кўрсатади. Бундай ўзгаришлар таълим стандартларининг амал қилиш муддатига ҳам таъсир ўтказади. Бундан келиб чиқадики, анъанавий тизим ўзини тўла оқламаяпти, халқаро стандартларга мослашиш учун олий таълимда кредит тизимини жорий этиш керак.

Болония декларацияси талабларига мувофиқ Республикамиз ОТМларида ўқув жараёнини модернизация қилиш талабанинг мустақил иши хажмини сезиларли даражада (50-60) фоизга ошишини назарда тутди. Бу эса тегишли ўқув-услубий тайёргарликни талаб қилади. Шунингдек, ОТМларда моддий - техник базани кучайтириш, талабаларни маиший ҳолатини яхшилашни ҳам назарда тутди.

Бу ўзгаришлар ОТМларнинг илмий - педагогик ходимларидан ўз фаолиятини янги услубий-технологик асосда кредит - модул таълим тизими асосида ташкил этишда фундаментал билим, кўникма ва малака талаб этади.

Фикримизча, модулли таълимнинг моҳияти шундан иборатки, талаба кўпроқ мустақил ёки (тўлиқ мустақил) равишда унга таклиф этилган индивидуал ўқув дастури билан ишлай олади, унда мақсадли ҳаракатлар режаси, ахборот пакети, тавсия этилган дидактик мақсадларга эришиш учун услубий қўлланмалар мавжуд бўлади. Бунда профессор-ўқитувчининг асосий функцияси назорат қилиш эмас балки маслаҳатчи координатор функциясини бажаришига олиб келади.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Ўқув жараёнида профессор-ўқитувчи ва талабанинг ўзаро алоқаси тубдан янги асосда амалга оширилади: модуллар ёрдамида талабалар онгли ва мустақил равишда тайёргарлик даражасига эришадилар. Модулли таълимнинг муваффақияти профессор-ўқитувчилар ва талабалар ўртасидаги паритет муносабатларга боғлиқ бўлади.

Биз аввало, мазкур тизим нега айнан «кредит-модуль» деб номланишига эътибор қаратишимиз лозим. Кредит бу – талабанинг ўқув юкмаси бўлиб, ОТМда 1 кредит 30 соатга тенг деб олинади. Демак, кредитлар сонига қараб, талабанинг ўқув жараёнида ўзлаштириш соатларини тушунсак тўғри бўлади. Халқаро тажрибага кўра, ўқув йили мобайнида талаба ҳар бир семестрда 30 кредитдан, бакалавр босқичида жами 8 семестрда 240 кредит, магистратура босқичида 4 семестрда эса 120 кредитни тўплаши керак бўлади.

ОТМларда ҳар бир семестр бўйича 15 ҳафтадан ўқув жараёни ташкил этилган бўлиб, бунда талаба бир семестр мобайнида (40/60 нисбатда) аудитория ва мустақил таълимни ўзлаштириши лозим. Демак, ўқув режада келтирилган 4-6 фаннинг ҳар бир мавзусини тўлиқ ўзлаштирадиган тегишли кредитларни тўплай олмайди. Буни тўлиқ англаган ҳолда, семестр бошидан профессор-ўқитувчилар ва талабалар ҳам масъулият билан билим беришга ва билим олишга интиладилар.

Кредит-модуль олий таълим муассасаларида ўқув жараёнига Кредит тўплаш ва кўчиришнинг Европа тизими (European Credit Transfer and Accumulation System - ECTS) асосида таълимнинг кредит-модуль тизимини жорий этиш тартибини белгилайди.

Кредит модуль тизимида ўқув жараёнини ташкил этиш қўйидаги вазифаларни кўриб чиқиш ва ҳал этиш учун комплекс ёндашувни талаб этади:

1.Ўқитишнинг мазмуни амалиёт эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда реал талаблар асосида шакллантириш;

2.Талабаларнинг мустақиллиги ва маъсулиятини рағбатлантириш;

3.Профессор-ўқитувчиларни ижодий потенциалини ошириш учун уларни функционал мажбуриятларини кўриб чиқиш;

4.Таълимнинг мазмуни ва дифференциациясига кўра таълимни индивидуаллаштиришни таъминлаш;

5.Ўқитиш жараёнини сифатли амалга ошириш, бунинг натижасида барча талабаларни, ўқув режада берилган фанлар бўйича тегишли билим, кўникма ва малакаларни мукамал ўзлаштиришига эришиш ва бошқалар.

Кредит - таълим олиш натижаларига кўра талаба томонидан муайян фан бўйича ўзлаштирилган ўқув юкмасининг ўлчов бирлиги.

Академик кредит - олий таълимнинг муайян босқичида ушбу таълим даражасини қўлга киритиш мақсадида талаба томонидан мунтазам равишда тўплаб бориладиган рамзий ўлчов бирлиги. Бу бирлик талаба маълум миқдордаги ўқиш юкмасини бажарганлиги ва муайян ўқиш натижаларини муваффақиятли тарзда эгаллаганлигини англатади.

Модуль сўзи лотинча сўздан олинган бўлиб биринчидан, меъёр, иккинчидан, логарифмлар тизими, учинчидан, бирор бир тизимни нисбатан мустақил қисми маъносини билдиради. Яъни, бир сўз билан айтганда: **модуль** - тарбиялаш, ўқитишга ўрнатилган

мақсадлар ва натижаларга нисбатан муайян мантиқий тугалланганликка эга бўлган ўқув фани (курси) ёки ўқув фанлари (курслари) қисмларининг мажмуаси.

Академик модуль - яхлит, муайян ўқув натижаларига эришишга қаратилган, ўзининг баҳолаш мезонларига эга булган тизимли, изчил ўқиш ва ўрганиш ҳаракатлари жамланмаси. У одатда бир семестр давом этади лекин айрим ҳолларда бир неча соатдан иборат бўлиши ҳам мумкин. ECTS тизимида ҳар бир модуль ўзида муайян миқдордаги кредитларни акс эттиради.

Маълумки кредит модуль тизимида ўқув жараёни тасдиқланган меъёрий – услубий ҳужжатлар, профессор-ўқитувчилар штатлари, потоклар ва академик гуруҳлар ва дарс жадваллари асосида ташкил этилади.

Модулли таълим бу Ўзбекистон Республикаси таълим хизматлари бозорида инновация.

Ўқув жараёнини ташкил этишнинг кредит - модуль тизими қуйидаги вазифаларни ҳал этишни назарда тутади:

1. Фан бўйича материалларни мантиқан тугалланган ўқув модулларига бўлиш ва уларни ўзлаштирилишини назорат қилиш;
2. Билимларни баҳолашни кенгрок шкаласидан фойдаланиш;
3. Билимларни ҳолислигини таъминлаш;
4. Семестр давомида талабаларнинг тизимли мустақил таълимини ташкил этиш ва рағбатлантириш;
5. Таълимга соғлом рақобат муҳитини жорий этиш.

Бу борада Республикаимизнинг барча ОТМларида ҳаракатлар бошланган. Жумладан, юқорида берилган топшириқ ва вазифаларни ижросини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2021 йил 16 июлдаги “Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги №311-сонли буйруғи қабул қилинди. Мазкур буйруқ билан:

1. Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. “Асосий қоидалар”;
2. Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари класификатори”;
3. Олий таълим соҳалари бўйича таянч олий таълим муассасалари рўйхати тасдиқланди.

Мазкур меъёрий-услубий ҳужжатларга асосланган ҳолда таянч ОТМлар томонидан бакалаврият таълим йўналишлари ва уларнинг негизидаги магистратура мутахассисликларини Малака талаблари ишлаб чиқилди ва шундан ташқил ташкил тасдиқланди. Тасдиқланган Малака талабларига асосан барча ОТМлар таянч ўқув режалари ва ўқув дастурларини ривожланган хорижий давлатлар тажрибаси ва миллий кадриятларимизни инобатга олган ҳолда мустақил ишлаб чиқиб амалиётга жорий этишди.

Шу сабабли, ОТМларда мунтазам равишда (ECTS) кредит-модуль тизимини амалга татиқ этишга оид мастер класслар, семинар-тренинглари, давра суҳбатлари ва ижтимоий **Telegram** каналида онлайн маслаҳатлар каби самарали тадбирлар ташкил этилмоқда.

Хулоса ўрнида шунини таъкидлаш жоизки, юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда кредит - модуль тизимини амалга ошириш учун профессор-ўқитувчиларга биринчи навбатда, ўзларининг фанларидан қуйидаги ўқув материалларини:

1. Ишчи (модулли) ўқув режага асосан фаннинг ишчи ўқув дастури (Силлабус)ни тузиш, фанни бир неча мантиқан тугалланган ўқув модулларига ажратиш, хар бир ўқув модулининг мақсади ва вазифаларини белгилаш, ўқув модули бўйича талабалар ўзлаштириши, билиши ва амалда қўллаш олиши лозим бўлган компетенцияларни белгилаш;

2. Ўқув модули (фанлар) бўйича аудитория машғулоти (маъруза матнлари, амалий, семинар ва лаборатория машғулоти учун материалларни тайёрлаш, тестлар, вазиятли (кейсларни) масалаларни тузиш, индивидуал топшириқларни шакллантириш;

3. Фойдаланиш учун ўқув ва илмий адабиётлар рўйхатини шакллантириш;

4. Назорат ва мустақил таълим учун топшириқларни (реферат, курс ишлари, манбаларни таржима қилиш, тегишли мавзулар бўйича слайдлар тайёрлаш, глоссарий тузиш, савол-жавоблар банкини) шакллантириш;

5. Ўқув элементларининг: текстли, картографик (атлас, карта), жадвалли (графиклар, диаграммалар, гистограммалар), иллюстратив (расмлар), аудио ва видеолар, натурал (коллекциялар, гербарийлар) ва бошқа турларини ишлаб чиқиш каби масъулиятли вазифаларни юклайди.

ХУЛОСА

Кредит модуль тизими талабалар учун:

биринчидан, талабанинг бир мамлакат ОТМда олган дипломи бошқа мамлакат ОТМлари томонидан ҳеч қандай ортиқча ҳужжатларсиз тан олинади;

иккинчидан, танлов фанларининг қўплиги иш берувчилар талабидан келиб чиқиб мутахассис тайёрлаш имкониятини кенгайтиради;

учинчидан, талабаларда мустақил ҳаракат қилиш, ўрганиш тизими, танқидий ва аналитик фикрлаш кўникмаси шаклланади;

тўртинчидан, талабаларда маъсулият ва ўзига ишонч кўникмаси шаклланади, яъни, ўз олдига аниқ мақсад қўяди ва шу мақсад сари ҳаракатланади;

бешинчидан, талабага ўзи қизиққан касб ва мутахассислигидан келиб чиқиб мутахассислик фанларидан керагини танлаб ўқиш имкониятини беради;

олтинчидан, талабага ўқитувчини танлаш имкониятини ҳамда академик мобиллигини амалга оширишга имконият беради.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Топилдиев В.Р. Олий таълимнинг норматив-ҳуқуқий асослари. –Тошкент., 2018. 356. Б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги 23.09.2020 йилдаги қонуни, (Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 24.09.2020 й., 03/20/637/1313-сон; Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.04.2021 й., 03/21/683/0375-сон, 12.10.2021 й., 03/21/721/0952-сон)
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 31 декабрдаги “Олий таълим муассасаларида таълим жараёнини ташкил этиш билан боғлиқ тизимни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 824-сон қарори. (Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 31.12.2020 й., 09/20/824/1689-сон).
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида" 2019

йил 8 октябрдаги 5847-сон фармони билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш КОНЦЕПЦИЯСИ.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2021 йил 16 июлдаги “Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги №311-сонли буйруғи.